

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2024

YEARBOOK

2024

ГОДИНА 15
БРОЈ 23

VOLUME XV
NO 23

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2024
YEARBOOK
2024

ГОДИНА 15
БР. 23

VOLUME XV
NO 23

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Луци Караниколова -Чочоровска

Издавачки совет

проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Луци Караниколова -Чочоровска
проф. д-р Светлана Јакимовска
проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Неџати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамарик – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Годорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луци Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова,
проф. д-р Даринка Маролова, проф. д-р Весна Коцева, доц. д-р Надица Негриевска,
доц. д-р Марија Крстева, доц. д-р Наталија Поп Зариева, проф. д-р Игор Станојоски,
проф. д-р. Лидија Камчева Панова

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

м-р. Лилјана Јовановска (македонски јазик)
доц. д-р Сашка Јовановска (англиски јазик)
доц. д-р Наталија Поп Зариева (англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип
Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Editorial board

Prof. Dejan Mirakovski, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,
Prof. Darinka Marolova, PhD, Prof. Vesna Koceva, PhD, Prof. Nadica Negrievska, PhD,
Prof. Marija Krsteva, PhD, Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, Prof. Igor Stanojoski, PhD,

Prof. Lidija Kamceva Panova, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska, MA (Macedonian language)

Prof. Saska Jovanovska, PhD, (English language)

Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, (English language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА / CONTENTS

Јазик / Language

Билјана Ивановска

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И ChatGPT – ПРЕДИЗВИЦИ ВО
НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

Biljana Ivanovska

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ChatGPT – CHALLENGES IN
TEACHING GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE 9

Марија Леонтиќ

СИНТАГМИ СО БРОЈ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD CLASS NUMBERS SYNTAGM IN TURKISH LANGUAGE
AND THEIR EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE 19

Меги Димова, Даринка Маролова, Драгана Кузмановска

ИДИОМИТЕ ВО ГОВОРИТЕ НА ГЕРМАНСКИТЕ
ПОЛИТИЧАРИ И НИВНА ПРЕВОДЛИВОСТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Megi Dimova, Darinka Marolova, Dragana Kuzmanovska

IDIOMS IN THE SPEECH OF GERMAN POLITICIANS AND
THEIR TRANSLATABILITY INTO MACEDONIAN LANGUAGE 31

Книжевност / Literature

Јованка Денкова

„СЕ Е ВО РЕД“ – РОМАН ОД ЈАСМИНКА ПЕТРОВИЌ ЗА
ПАДОВИТЕ И ПОДЕМИТЕ ВО ЖИВОТОТ НА АДОЛЕСЦЕНТИТЕ

Jovanka Denkova

“EVERYTHING IS FINE” – NOVEL BY JASMINKA PETROVIĆ
ON THE UPS AND DOWNS IN ADOLESCENT LIVES 43

Natalija Pop Zarieva, Krste Hiev, Dragan Donev

TRAUMA, LOSS AND MEMORY: HAUNTINGS IN

COLERIDGE'S “RIME” AND BYRON'S “GIAOUR” 61

Култура / Culture

Ana Velinova

MUSEUM ARCHITECTURE AND PLACE: THE IDEA OF GROWTH 73
IN MUSEUM DESIGN

Marija Krsteva

EUROPEAN FASHION FIGURES IN AMERICAN BIOFICTIONS 79

Јазик / Language

ИДИОМИТЕ ВО ГОВОРИТЕ НА ГЕРМАНСКИТЕ ПОЛИТИЧАРИ И НИВНА ПРЕВОДЛИВОСТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Меги Димова¹, Даринка Маролова², Драгана Кузмановска³

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
megi.162576@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
darinka.marolova@ugd.edu.mk

³Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Апстракт: Фразеологизмите, како одраз на индивидуалниот, но и на колективниот стил се често присутни во јазикот на политиката. Токму затоа предмет на истражување на трудов се фразеолошките изрази во политичките говори, а за корпус на истражувањето земавме неколку говори со понов датум од актуелни германски политичари. Нашата цел е преку практични примери да го нагласиме честото присуство на идиомите во политичките говори, а и во секојдневието на пошироката јавност, но и да им побудиме интерес и желба на лингвистите и комуниколозите, кои се занимаваат со релевантни лингвистички прашања, кои се актуелни на политичката сцена во Германија и во светот.

Клучни зборови: *политички говор, идиом, превод, еквивалентност*

IDIOMS IN THE SPEECH OF GERMAN POLITICIANS AND THEIR TRANSLATABILITY INTO MACEDONIAN LANGUAGE

Megi Dimova¹, Darinka Marolova², Dragana Kuzmanovska³

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
megi.162576@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
darinka.marolova@ugd.edu.mk

³Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Abstract: Phraseologisms, as a reflection of individual and collective style, are often present in the language of politics. That is why the subject of the paper research is the phraseological expressions in the political speeches of current German politicians, and for the corpus of the research we took several speeches with a more recent date from current German politicians. Our goal is, through practical examples, to emphasize the frequent presence of idioms in political speeches and in the everyday life of the general public, but also to arouse

the interest and desire of linguists and communicators, who deal with relevant linguistic issues, which are current on the political scene in Germany and in the world.

Keywords: *political speech, idiom, translation, equivalence*

Вовед

Фразеолошките изрази се неслободни зборовни состави, кои во една реченица можат да ја преземат целата функција и значењето на поединечните зборови (Палм, 1997:1, превод Меги Димова¹). Тие се предмет на проучување на фразеологијата како поддисциплина на лексикологија. Ваквите неслободни зборовни состави наоѓаат примена како во секојдневната усна комуникација, така и во писмената комуникација и тоа во научни дела, во учебници, во литературни дела и слично. Фразеологизмите се неизбежно присутни и во политичките говори, преку кои политичарите ги изнесуваат своите ставови за социјалната, економската, политичката реалност со цел да бидат достапни за широката јавност. Преку фразеологизмите на креативен и специфичен начин преку метафори, метонимии и споредби се искажува став кон нешто [...] (Бојковска С., Минова-Ѓуркова Л., Пандев Д., Цветковски Ж., 2009: 155). Според Доналис (во Кузмановска 2022: 14) фразеологизмите имаат естетско влијание и нивната цел е: да ја поедностават комуникацијата, да ја управуваат, да ги покажуваат чувствата на луѓето, да ги дефинираат луѓето од социјален аспект, да пренесуваат искуства и идеи.

Целта на трудов е да се истакнат некои важни особености на јазикот во политиката, да се укаже на честата примена на идиоматските изрази во политичките говори на германски јазик и да се пронајде нивниот најсоодветен преводен еквивалент на македонски јазик. Затоа, како корпус на истражувањето земаме идиоми од сегменти на политички говори на познати германски политичари.

Политичките говори беа применувани на часовите за практични вежби по предметот Симултано толкување, во рамките на студиската програма за германски јазик и книжевност, насока за преведување и толкување, а истите ги толкуваше студентката Меги Димова.

Идиоми

Идиомите служат за посlikовито изразување на некоја мисла, идеја и сл. Тие во суштина имаат три главни обележја: морфолошки, синтаксички и семантички, но во овој труд ќе се задржиме исклучиво на семантичкиот критериум, кој за разлика од другите горенаведени критериуми е апсолутен. Тој се карактеризира со идиоматичност (*Idiomatizität*), односно во него се содржани

¹ Сите цитати, како и примерите со идиоми од германски на македонски јазик се преведени од Меги Димова за потребите на овој труд.

двете значења на фразеологизмот: реалното (директно) и метафоричното (преносно, фигуративно) значење. Значењето на фразеологизмот не произлегува од значењето на поединечните елементи од фразата, туку се зема предвид фразата во целост. Особено важно при превод на фразеологизмите е да се дојде до саканата цел, т.е. да се понуди преводен еквивалент кој ќе ја има истата функција и истата естетска вредност, како што би ја имал оригиналниот израз врз читателот на оригиналниот јазик. За таа цел очекуваме дека при превод се посегнува кон примена на преведувачката постапка модулација², тоа значи дека сликата што ја носат лексемите во самата фраза не се директно пренесува во менталниот лексикон на читателот, туку се модифицира или често се нуди друга слика. А, според видовите на еквивалентност³, за превод на идиоматските изрази очекуваме дека преведувачот ќе се стреми кон постигнување на функционална еквивалентност, бидејќи ретко постои целосна еквивалентност помеѓу составните делови на идиомите во два споредувани јазика и на ниво на форма и на ниво на семантика.

Јазикот во политиката

„*Sprache ist ein hochkomplexes, vielseitiges und extern flexibles Werkzeug, das von erfolgreichen Politikern (auch von den klassisch-rhetorisch weniger brillanten) und ihren Sprachzuarbeitern virtuos genutzt wird*“ (Holly 2012: 23).

„Јазикот е многу сложена, многустрана и надворешно флексибилна алатка, која вешто ја користат успешните политичари (дури и оние кои се помалку брилијантни во однос на класичната реторика) и нивните јазични асистенти“. Политичкиот јазик се однесува на употребата на јазикот во комуникациската област на политиката. Тоа ја вклучува употребата на јазикот од страна на политичките функционери (политички јазик), како и употреба на јазикот во медиумите (политички медиумски јазик). Всушност, влијанието на јазикот врз слушателите на политичкото поле е огромно. Политичкиот јазик има персуасивна комуникативна функција. Таа во комуникативниот процес има за цел да изврши влијание врз адресатите во нивните мислења или ставови.

За добар политичар се смета оној кој е добар оратор. Политичарите користат јазик со кој, од една страна ќе ги убедат луѓето, ќе ги истакнат своите успеси и ќе стекнат доверба кај граѓаните, а од друга страна ќе ги нападат своите противници.

Секој политичар свесно ги избира своите зборови и стратегијата за аргументирање, бидејќи често зад одреден збор се крие одредена идеологија

² „Модулацијата претставува еден вид приближен превод, при што не настапуваат промени само на формата, туку и на дискурсот, со нагласување на одредени елементи за сметка на други“ (Маролова 2014: 23).

³ Според Колер, „терминот еквивалентност постулира дека постои преводна врска помеѓу текстот од појдовниот јазик и текстот во јазикот-цел“ (во Штолце 2005: 97).

(Гринт 2012:3), а воедно користи и јазични средства кои би имале влијание на мислењата и ставовите на граѓаните. Политичарите користат јасен и концизен стил на говорење, употребуваат лесно разбирлив вокабулар, притоа проследен со јасна и разбирлива дикција, знаејќи дека се обраќаат пред целиот народ, преку телевизија, или на јавни настани и собири. Важна особина на политичарите при јавното обраќање е нивната самодоверба, издржливост, способност за убедување, отсуство на трема и игра на зборови. Политичарите често, но не секогаш се обраќаат учтиво, т.е. им персираат на адресатите, најчесто зборуваат во прво лице множина, со цел да се прикажат како дел од групата, односно меѓу народот, а користат и императивната форма и вокатив од именките, како на пр. називи на некоја националност или етникум, именки како: народ, сограѓани, пријатели, партнери, наследници на некој херој од минатото (именки кои упатуваат на колективност), со цел да го привлечат вниманието на слушателите, а и да добијат поголеми симпатии. Политичарите многу често ги користат пасивните конструкции, кои претставуваат ефективно средство за фокусирање на дејството во реченицата, а не на субјектот. Ова се практикува од страна на политичарите со цел намерно да се изостави вршителот на дејството, а акцентот да биде ставен исклучиво на дејството.

Освен тоа, нивните говори изобилуваат со метафори и реторички прашања. Говорителот често прави пауза од една до друга реченица. *„Eine gute Rede ist demnach eine, die auf der Ebene der Sprache das richtige Wort wählt, aber zugleich auf der Ebene der Sache, in einer bestimmten Situation, das angemessene Wort findet*), Pörksen“ (2002: 42). Затоа за „добар говор се смета оној кој го избира вистинскиот збор на ниво на јазикот, но истовремено го наоѓа и соодветниот збор на ниво на материјата во одредена ситуација“.

Како и секој друг дискурс, така и политичкиот се одвива во три дела: воведен, главен и завршен. Воведниот дел од говорот е доста краток, во него спаѓаат срдечниот поздрав на политичарите кон публиката и искажувањето благодарност за поканата до организаторот на настанот, како и наведување на поводот. Во овој дел често е содржана и некоја стара пословица или изрека од некој филозоф или познат стих на кој политичарите се повикуваат и во кој се крие идејата на самиот политички говор. Главниот дел е поголем, овде политичарите главно се осврнуваат на темата на која зборуваат, прикажуваат факти на гледачите/слушателите, аргументираат, и нивните аргументи секогаш ги поткрепуваат со примери, бројки и сл. При именување на релевантни факти или бројки, политичарите се должни да го нагласат изворот и годината од која потекнуваат. Главниот дел од говорот е најважен, бидејќи токму во овие минути политичарите имаат прилика јасно да ги искажат своите ставови и притоа да ги убедат слушателите во својата идеологија. Завршниот дел е пократок, каде политичарот задолжително ѝ се заблагодарува на публиката за нејзиното присуство и голем дел од говорите често завршуваат со реторичко прашање,

со цел политичарот да ги поттикне слушателите на размислување во врска со неговото излагање. По завршниот дел често се остава простор за дискусија и за коментари.

Идиомии присутни во политичките говори

Присуството на идиомите во политичките говори имаат како што веќе спомнавме за цел од една страна да покажат сликовитост, а од друга страна, да можат политичарите преку нив да им се доближат на слушателите.

За да дојдеме до конкретни примери, детално ги анализираме политичките говори на актуелните германски политичари: Претседателот на Сојузна Република Германија Франк-Валтер Штајнмаер⁴ (Frank-Walter Steinmaier) како и на министерката за надворешни работи на Германија Аналена Бербок⁵ (Annalena Baerbock) – обраќања по различни поводи, како седници, јавни настани, службени посети во други земји и сл. Говорите ги најдовме на интернет, транскрибирани онака како што се одржани во реалноста и притоа се обидовме да најдеме соодветен преводен еквивалент за ексцерпираниите примери на германските фразологизми на македонски јазик за чија цел ни беше неопходно вршење лингвистичка, семантичка и синтаксичка анализа.

Во говорот на Сојузниот претседател Франк-Валтер Штајнмаер по повод доделувањето на Орден за заслуги на Сојузна Република Германија на неколку премиери на германски покраини и на поранешниот сојузен министер за внатрешни работи Хорст Зехофер на 24 ноември 2023 во замокот Белви, најдовме на следниот пример:

Пример бр. 1.

(Es zeigt, dass der Weg in höchste politische Führungsämter bei uns eben nicht allein vom Elternhaus vorgezeichnet ist, dass er niemandem in die Wiege gelegt ist).

Превод: Тоа покажува дека никој не се родил знаејќи многу работи, пред да стигне до некоја висока политичка позиција.

Овде е присутен идиомот *in die Wiege gelegt sein*, кој според Дигиталниот речник на германски јазик реферира на одредени вештини, таленти, интереси или склоности кои обично се стекнуваат од родителите во детството и се наследени од домот. На македонски најсоодветен превод за оваа фраза би бил: *никој не се родил знаејќи, ѝознавајќи или умеејќи нешто*.

Во говорот на Сојузниот претседател Франк-Валтер Штајнмаер на вечера со претседателот на Словачка Андреј Киска на 17 ноември 2017 во Братислава издвоивме два идиома со високо ниво на идиоматичност.

⁴ на функција како претседател од 2017- /

⁵ член на Политичката партија на зелените (Die Grünen), на министерска функција од 2021 година - /

Пример бр. 2

(Ein Mann, Mitte 50, Elektroingenieur aus der Slowakei, berichtete über seinen Anfang der 1990er Jahre gescheiterten Versuch, in den Vereinigten Staaten Fuß zu fassen).

Превод: Еден човек, околу педесетина години, електроинженер од Словачка, зборуваше за неговиот неуспешен обид да пушти корени во Соединетите Држави на почетокот на 1990-тите.

Во пример број 2. е присутен идиомот *Fuß fassen* кој може да се парафразира како населување или доаѓање на одредена локација или позиција, за човек да може да се интегрира социјално, културно и професионално во општеството и во светот на работата. На македонски најблиско преводно решение би било: *йуштиа корени, засианува на цврсти нозе, се сиабилезира (ошшиесивено или финансиски и сл.).*

Пример бр. 3

(Er hatte sich bei hunderten von Firmen beworben, erfolglos, sich mit Gelegenheitsjobs über Wasser gehalten, in einer winzigen Wohnung mit anderen, Landsleuten und Schicksalsgenossen gelebt und seine Ersparnisse aufgebraucht).

Превод: Аплицираше во стотици компании, неуспешно, се обидуваше да финансиски да се одржи на површина со привремени работни места, живееше во мал стан со други луѓе, сонародници и сограѓани и ги потроши своите заштеди.

Додека пак, идиомот *sich über Wasser halten* се однесува на можноста финансиски да се издржи, опстои или да се обиде да продолжи да постои, со други зборови да не пропадне (на македонски: *да се одржува на површинаа на водаа, да не се удави, да не йојоне*).

Во говорот на министерката за надворешни работи Аналена Бербок по повод еден донаторски настан за хуманитарната криза во Јемен на 27 февруари 2023 го изделивме овој сегмент:

Пример бр. 4

(Unsere humanitäre Unterstützung geht Hand in Hand mit unserer Entwicklungszusammenarbeit und unseren Bemühungen um Frieden).

Превод: Нашата хуманитарна поддршка оди рака под рака со нашата развојна соработка и нашите напори за мир.

Овде ја анализиравме фразата *Hand in Hand gehen*, за која во македонскиот јазичен систем има целосен еквивалент *рака йоо рака*, која значи дека некој цврсто/близу стои до нешто или некого или едно нешто се одвива паралелно со друго нешто, т.е. две работи зависат една од друга, односно се поткрепуваат, надополнуваат.

Толкувајќи го говорот на министерката за надворешни работи Аналена

Бербок на тема „Основи за сèопфатен, праведен и траен мир во Украина“ на генералниот собир во Њујорк на 23 февруари 2023 година, наидовме на уште еден интересен идиом со висок степен на метафоричност.

Пример бр. 5

(*Einige von Ihnen haben gerade gesagt, dass wir mit der Bewaffnung der Ukraine Öl ins Feuer gießen*).

Превод: Некои од Вас кажаа само дека со вооружувањето на Украина долеваме масло на огнот.

За идиомот *Öl ins Feuer gießen*, Толковниот речник на македонски јазик го нуди објаснувањето: *влошување на и онака веќе лошања ситуација*, т.е. од лошото прави уште полошо. За овој израз постои и формален еквивалент во македонската фразеологија, имено, *долева/додава масло на оган*, кој ние овде го понудивме како најсоодветно преводно решение.

Во говорот на министерката за надворешни работи Аналена Бербок по повод Конференција на португалски амбасади на 4 јануари 2023 во Лисабон, го издвоивме идиомот *in Stein gemeißelt sein*.

Пример бр. 6

(*Wir in Deutschland mussten erkennen, dass unsere europäische Friedensordnung nicht in Stein gemeißelt ist*).

Превод: Ние во Германија моравме да признаеме дека нашиот европски мировен поредок не е врежан во камен.

Овој идиом е со значење дека е нешто непроменливо, неизбежно, имено, глаголот *meißeln* значи врежување на нешто со длето, како би можело да остане вечно. Земајќи ја предвид семантичката анализа на изразот, решивме да го парафразираме идиомот поради отсуството на каков било формален еквивалент во македонскиот јазик, т.е. *нешто не е врежано во камен, зајечано засекогаш, вечно*.

Во говор на министерката за надворешни работи Аналена Бербок по повод 25-годишнина на Центарот за глобална етика во Витенберг на 23 јуни 2023 година наидовме на два идиома:

Пример бр. 7

(*Denn wertegeleitete Außenpolitik heißt, dicke Bretter zu bohren*).

Превод: Бидејќи надворешната политика водена од вредности е како протнување низ иглени уши.

Идиомот *dicke Bretter bohren* на македонски јазик може да се преведе како едвај, со големи тешкотии се пробива, напредува, што всушност значи дека се обидува да постигне нешто невозможно. А, според Толковниот речник на германски јазик истата фраза го носи значењето дека за да се постигне некоја

претенциозна цел, мора да се надминат особено тешките предизвици, пречки и проблеми.

Пример бр. 8

(*All diese Beispiele zeigen: Zeitenwende heißt auch, was Hans-Dietrich Genscher einmal gesagt hat: „Keine Macht der Welt kann Menschenwürde und Freiheit auf Dauer stoppen.“ Auch oder gerade wenn es dafür einen langen Atem braucht*).

Превод: Сите примери покажуваат: временски пресврт значи, како што Ханс Дитрих Геншер еднаш рече: „Ниту една сила на светот не може трајно да го запре човечкото достоинство и слобода“. Дури или особено ако за тоа е потребно долго време.

Вториот идиом *langen Atem brauchen* се однесува на голема упорност, трпение, истрајност во една работа, проект и сл. која е потребна за нешто да се успее (превод на македонски идиом: *га стѝиснеш заби, га сможнеш сили, га бидеш ипрѝелив, истѝраен*). Во ваквиот случај наидуваме на нулта-еквивалентност, затоа укажуваме на потребата самиот фразеолошки израз да се парафразира или експлицира.

Заклучок

Јазикот и политиката се во постојана меѓусебна врска. Јазикот е најсилното оружје на еден политичар, со кој тој мудро преговара. Јазикот во политиката е толку моќен, што има моќ да ја промени дури и перцепцијата на реалноста.

За на крај да изведеме заклучок од трудов, неизбежно беше да анализираме поголем број политички говори достапни на интернет. Како резултат на нашето истражување дојдовме до заклучок дека на политичката сцена пред малата, но и поголемата јавност, политичарите постојано се служат со идиоматски изрази. Некои од нив се полабави за разлика од други, иако целта на избраните примери ни беше насочена кон анализа на поцврстите фразеолошки единици, т.е. на оние кои имаат повисоко ниво на идиоматичност.

При превод на идиомите сметаме дека кај најголемиот број идиоми со право ја применивме преведувачката постапка модулација, а потоа следуваат парафразата, буквалниот превод и адаптацијата.

Секако се потрудивме да постигнеме пред сè семантичка еквивалентност со цел да ја пренесеме истата слика за да се добие посакуваниот ефект.

Користена литература:

1. Грчева, Р., Рау, П. (2006). Голем македонско-германски/ германско-македонски речник. Скопје: Магор.
2. Маролова, Д. (2014). *Скријѝта ѝо ипредмеѝоѝ ипреведување и иѝолкување од македонски на германски јазик*. Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

3. Кузмановска, Д. (2022). *Фразеологија на германскиот јазик*. Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

* * *

- [1] Duden - Redewendungen. *Wörterbuch der deutschen Idiomatik* (Der Duden in zwölf Bänden, Bd. 11). Mannheim: Bibliographisches Institut und F.A. Brockhaus AG, 2002. 955 S. ISBN 3-411-04112-9
- [2] Girth. H. (2012). *Sprache und Sprachverwendung in der Politik*. De Gruyter: München
- [3] Holly, W. (2012). *Sprache als Kompromiß. Zur Vermittlungssprache von Politikern in Sprache und Politik*. Frank & Timmie Verlag für wissenschaftliche Literatur – Berlin.
- [4] Palm, Christine (1997). *Phraseologie- Eine Einführung*. Gunter Narr Verlag. Tübingen
- [5] *Wörterbuch für Redensarten, Redewendungen, idiomatische Ausdrücke, feste Wortverbindungen* [online]. WWW: <<http://www.redensarten-index.de/suche.php>>.

Веб-страници:

<https://www.bpb.de/kurz-knapp/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/511475/politische-sprache/>

<https://www.dwds.de/wb/etw.%20in%20die%20Wiege%20gelegt%20bekommen>

<https://makedonski.gov.mk/corpus/l/ogan-m>

<https://makedonski.gov.mk/corpus/l/iglen-prid>

<https://www.dwds.de/wb/dicke%20Bretter%20bohren>

<https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Frank-Walter-Steinmeier/Reden/2023/11/231124-OV-MP-Laender.html>

<https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Frank-Walter-Steinmeier/Reden/2017/11/171117-Slowakei-Antritt.html>

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/rede-der-bundesministerin-des-auswaertigen-annalena-baerbock--2168638>

<https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/-/2584340>

<https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/baerbock-portugiesische-botschafterkonferenz/2572068>

<https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/-/2604490>

